

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Barne- og ungdomsavdelingen
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Deres ref: 20100280 4-/ACDS **Vår ref:** 2010/54802-20 **Arkivkode:** 008 **Dato:** 15.09.2010

Høringsuttalelse - forskrifter til sentre for foreldre og barn

Vi viser til høringsbrev og høringsnotat fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet av 7. juni 2010 med forslag til forskrifter til sentre for foreldre og barn. Høringsfrist var satt til 15. august 2010. Høringsfristen er etter dette blitt utvidet til 15. september 2010.

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet har samordnet Barne-, ungdoms- og familieetatens (Bufetats) uttalelse.

Innledende merknader til høringen

Statlig regional barnevernmyndighet har på bakgrunn av lovendring i lov 19. juni 2009 nr. 45 om endringer i barnevernloven ansvar for å kvalitetssikre statlige sentre for foreldre og barn, og godkjenne private og kommunale sentre for foreldre og barn. Sentre for foreldre og barn hører inn under barnevernlovens kapittel om institusjoner, men er ikke å anse som barneverninstitusjon. Det er derfor behov for egne forskrifter som regulerer krav til blant annet kvalitet, internkontroll og tilsyn. Bufetat er positive til at det foretas en nærmere rettslig regulering av sentre for foreldre og barn. En slik regulering bidrar til å kvalitetssikre tilbudet som gis barn og foreldre, og sikre et likeverdig tilbud. Bufetat er enige i at det er viktig å ivareta det mangfold og den fleksibilitet sentrene representerer.

Bufetat støtter i all hovedsak forslag til forskrifter til sentre for foreldre og barn.

Nedenfor følger Bufetats høringsuttalelse, med innspill knyttet til departementets forslag ved å vise til kapitlene og de enkelte bestemmelsene i forslag til forskrift.

Forslag til forskrift

Kapittel 1 Generelle bestemmelser

§ 1 Virkeområde

Bufetat er enig i at forskriftens virkeområde må avgrenses til å gjelde sentrenes heldøgntilbud. Bufetat har imidlertid forslag til følgende endring: *Denne forskriften gjelder for sentre for foreldre og barn og den delen av sentrenes virksomhet som gjelder heldøgntjenester. Forskriften gjelder ikke for den delen av senteret som tilbyr hjelpetiltak i hjemmet.*

På bakgrunn av sentrenes ulike utforming og tilbud om tjenester er Bufetat av den oppfatning at det kan være behov for å nærmere definere begrepet heldøgnstjenester.

Etter Bufetats oppfatning bør det vurderes om det skal fremgå av forskriften at krav til kvalitet og internkontroll også gjelder for statlige sentre for foreldre og barn.

Kapittel 2 Godkjenning

Bufetat slutter seg i hovedsak til de forslag som fremkommer i kapittel 2 om godkjenning av private og kommunale sentre for foreldre og barn.

Sentrene har siden kartleggingen i 2005/2006 utviklet seg og vi ser at virksomhetene organiserer seg på noe ulike måter. Bufetat ser at det kan være viktig å ta høyde for at det vil kunne utvikle seg enheter og avdelinger som ikke er en integrert del av selve senteret, men som likevel tilbyr heldøgnstjenester. Etter Bufetats oppfatning bør det vurderes hvorvidt slik organisering faller innenfor forskriftens virkeområde, og om selvstendige enheter skal ha egen godkjenning. Dette kan etter Bufetats vurdering fremgå av merknader eller presiseringer til forskriften.

Kapittel 3 Kvalitet og internkontroll

§ 10 og § 11 Plan for sentre for foreldre og barn og målgruppe, målsetting og metodikk

Bufetat er positive til at det stilles krav til skriftlig plan, målgruppe, formulert målsetting og metodikk. Bufetat er enig i at slike krav bidrar til å sikre at sentre for foreldre og barn har tilstrekkelige faglige, fysiske, personalmessige og ressursmessige forutsetninger for utøvelse av ansvaret etter loven.

§ 12 Materielle krav

Bufetat vurderer at det i tillegg til de materielle kravene som forslag til forskrift nå oppstiller bør reguleres at sentrene også skal legge til rette for at beboerne kan ta i mot besøk og ha samvær. Ikke alle sentre for foreldre og barn har nødvendigvis egne leiligheter eller rom som familiene kan ta i mot besøk i. Det vil derfor kunne være behov for egne rom/lokaler som er egnet til samvær og besøk, og som er skjermet fra resten av senterets eventuelle felles oppholdsrom.

Etter Bufetats oppfatning bør det vurderes å gi eksempler på materielt utstyr ethvert senter må ha. Slike presiseringer kan eventuelt inntas i merknader eller presiseringer til forskriften.

§ 13 Krav til bemanning og de ansattes kompetanse

Det fremgår av forslag til forskrift at sentrene skal ha tilsatt personell med tilstrekkelig kompetanse ut fra senterets målgruppe og målsetting. Bufetat er enige med departementet i at det i forskriftsform ikke bør fastsettes minstenormer for antall ansatte ved sentrene eller for de ansattes utdanning eller kompetanse. Kompetansekravet for barneverninstitusjoner er at institusjonen skal ha tilsatt personell med tilstrekkelig nivå og bredde i kompetansen sett i forhold til institusjonens målgruppe og målsetting.

Bufetat er av den oppfatning at det bør fremgå av forskriften at senteret skal ha tilsatt personell med tilstrekkelig nivå og bredde i kompetansen ut fra senterets målgruppe og målsetting. Det bør, slik departementet sier, ikke i utgangspunktet stilles lavere krav til kompetanse ved sentre for foreldre og barn enn det som kreves ved en barneverninstitusjon, og Bufetat vurderer det derfor som hensiktsmessig å innta krav om tilstrekkelig nivå og bredde i forskriften. Dette vil etter Bufetats oppfatning synliggjøre at det ikke skal stilles lavere krav til kompetanse for sentre for foreldre og barn enn for barneverninstitusjoner. Videre bør kravet til kompetanse og hva som er å anse som tilstrekkelig kompetanse presiseres nærmere, på samme måte som kompetansekravet er presisert for barneverninstitusjoners vedkommende. På bakgrunn av at målgruppen for sentre for foreldre og barn

er annerledes enn for barneverninstitusjoner, kan det være behov for annen type utdanning og krav til kompetanse for ansatte i sentrene. Slike presiseringer kan etter Bufetats vurdering inntas i merknader eller presiseringer til forskriften.

Departementet uttaler at det ikke vil gi noe generelt krav om døgnbemanning siden sentrene er utformet så vidt forskjellig, og at behovet for døgnbemanning må vurderes konkret for hvert enkelt tilfelle. Med tanke på at forskriftens virkeområde omfatter sentrenes heldøgnstjenester, vurderer Bufetat det som hensiktsmessig at det også stilles krav til bemanning på kvelds- og nattestid. Familiene som har opphold på sentrene kan ha store hjelpebehov og et krav til bemanning vil etter Bufetats oppfatning bidra til å sikre forsvarlig drift. På bakgrunn av at sentrene er ulike med hensyn til størrelse og tilbud er Bufetat enig i at det må gjøres en individuell vurdering av behovet for bemanning, men et krav kan for eksempel være at det er hvilende nattevakt eller bakvakt når familier har opphold på senteret.

Bufetat foreslår at det også inntas et krav til bemanningsplan som sikrer faglig forsvarlig drift. Forslaget til ordlyd i § 13 første ledd: *Senteret skal ha en stillingsplan og en bemanningsplan som sikrer forsvarlig drift.*

På bakgrunn av at forskriften stiller krav til at senteret skal sørge for at de ansatte får nødvendig faglig veiledning og opplæring, vurderer Bufetat at det bør stilles krav til at sentrene har egne veilednings- og opplæringsplaner for virksomheten.

§ 14 og § 15 Internkontroll, innholdet i internkontrollen og dokumentasjon

Etter Bufetats oppfatning bør det vurderes hvorvidt det bør etableres egne retningslinjer for oppfølging og kvalitetskontroll av statlige, kommunale og private sentre.

Bufetat foreslår avslutningsvis til kapittel 3 at det inntas en bestemmelse om oppbevaring og behandling av personopplysninger, i tråd med det som gjelder for barneverninstitusjoner, jf. Forskrift om krav til kvalitet og internkontroll i barneverninstitusjon § 8.

Kapittel 4 Beboernes rettigheter og plikter

§ 17 Vern om personlig integritet

Bufetat ser det som positivt at beboernes rettigheter og plikter fremgår av forskriften. Det grunnleggende for opphold ved sentre for foreldre og barn er at foreldren(e) har omsorgen for barnet(a), og at tiltaket er frivillig. Vernet om personlig integritet og retten til familie- og privatliv står ikke i motsetning til gjennomføring av utredning og observasjon på sentre for foreldre og barn, når foreldre har avgitt et informert samtykke. Det er imidlertid viktig at familiene som skal ha opphold på sentrene gis utfyllende informasjon om alle sider ved oppholdet. Dette for å sikre at familiene er kjent med metoder som anvendes og rettigheter og plikter de har ved å ta opphold på et senter. I tilfeller hvor familier unndrar seg observasjon og utredning, uten å trekke samtykket, er Bufetat av den oppfatning at senteret må kontakte barneverntjenesten. I slike tilfeller vil ikke senteret kunne utføre oppdraget de er gitt i henhold til vedtak fra barneverntjenesten. Barneverntjenesten må være den instans som vurderer hva som skal gjøres videre, i samarbeid med familien og senteret.

§ 18 Medbestemmelse

Det er et grunnleggende prinsipp at barn, unge og voksne medvirker i saker og forhold som angår dem. Bufetat ser det som hensiktsmessig at kravet til medbestemmelse og brukermedvirkning inngår som en del av forskriftens kapittel 3 om krav til kvalitet og internkontroll. Statlig regional barnevernmyndighet kan da stille krav om at sentrene beskriver hvordan beboernes medvirkning ivaretas i forbindelse med kvalitetssikring og godkjenning.

§ 19 Senterets ansvar for trygghet og trivsel

Bufetat er av den oppfatning at det kan være hensiktsmessig å gjøre nærmere rede for hva sentrene kan fastsette i husordensregler og rutiner, for å ivareta driften og beboernes trygghet og trivsel.

En problemstilling som har vært reist er hvorvidt det skal være adgang til obligatorisk urinprøvetaking av rusavhengige foreldre. Bufdir er av den oppfatning at en slik praksis, særlig hvis ikke avlagte prøver anses som positive og videre at positive prøver medfører at en familie kan miste plassen, vil være i strid med hjemmelsgrunnlaget for oppholdet, som er frivillig. Det må etter Bufdirs oppfatning være adgang til å inngå avtale om urinprøvetaking, men ikke at urinprøvetaking inngår som en obligatorisk del av opphold. Bufetat ser at urinprøvetaking av gravide og foreldre som misbruker rusmidler kan være en utfordring for sentrene. Bufetat ber også om at forhold knyttet til plasseringer spesielt etter sosialtjenesteloven og straffegjennomføringsloven utdypes.

Noen sentre har et generelt forbud mot alkohol for alle når familien har opphold på senteret. Beboere som har et normalt forhold til alkohol vil kunne oppleve dette som innskrenkende. Etter Bufetats oppfatning kan det være hensiktsmessig å presisere nærmere hvorvidt det er anledning til å ha slike generelle forbud.

Ovennevnte må også ses i sammenheng med § 20 om beboernes plikter.

§ 20 Beboernes plikter

Bufetat ser det som hensiktsmessig å presisere hva slags plikter beboerne kan pålegges i merknader eller presiseringer til forskriften.

Kapittel 5 Tilsyn

§ 24 Informasjon om tilsynsmyndigheten

I henhold til forslaget skal Fylkesmannen gi beboerne, personalet og statlig regional barnevernmyndighet informasjon om tilsynsmyndighetenes oppgaver og hvem som skal føre tilsyn. Bufetat ser at det kan være hensiktsmessig å gi nærmere presiseringer om hvordan informasjonen skal gis - blant annet for å sikre at informasjonen når frem til beboerne. En mulighet kan være at Fylkesmannen utarbeider informasjonsmaterieell tilpasset målgruppen, som sentrene viderefremidler til beboerne ved inntak. Bufetat foreslår at det gis nærmere presiseringer om dette i eventuelle merknader eller presiseringer til forskriften.

§ 25 Tilsynsmyndighetens oppgaver

I henhold til forslag til § 25 skal det føres tilsyn med hvert senter minimum hvert annet år. Det skal ikke føres individtilsyn, men tilsyn med at sentrene drives i samsvar med gjeldende lover, forskrifter og retningslinjer og at sentrene har tilfredsstillende internkontrollsystemer og fører kontroll med egen virksomhet. Direktoratet har fått en del innspill om at det bør føres hyppigere tilsyn. Etter Bufetats oppfatning bør det vurderes hvorvidt det i hvertfall innledningsvis i § 25 bør presiseres at tilsynsmyndigheten kan føre ekstra tilsyn når særlige forhold tilsier det - herunder forhold som knytter seg til beboerne på senteret.

Vi antar at departementet ved en inkurie har skrevet "institusjonen" i stedet for "senteret" i annen setning i § 25.

Mødre og småbarnsforeldre som er under omsorg fra barneverntjenesten

I høringsnotatets punkt 4.4 om krav til tilsyn skriver departementet blant annet at en særlig problemstilling som har vært reist er i forhold til mindreårige gravide eller småbarnsforeldre som selv er under omsorg fra barneverntjenesten. Departementet skriver videre at det har lagt til

grunn at det bare unntaksvis vil være aktuelt med opphold i mødre hjem for en mor som selv er under omsorg av barneverntjenesten.

Bufetat er enige i at disse tilfellene reiser flere særlige problemstillinger. Flere av regionene i Bufetat har uttalt at slike tilfeller ikke nødvendigvis utgjør unntakstilfellene. Bufetat er usikre på om det vil være hensiktsmessig å oppheve vedtaket om omsorgsovertakelse for foreldren og avløse dette ved et hjelpetiltak, slik som departementet foreslår. Selv om mor som er under omsorg får barn, betyr ikke dette at mor ikke fortsatt er i behov av omsorg. Opphold i sentre for foreldre og barn er ikke ment å være langvarige, og for mindreårige foreldre som er under omsorg og som bor i fosterhjem, vil det være en mulighet for at mor og barn kan flytte tilbake til mors opprinnelige, godkjente omsorgsbasis. Det kan videre være tilfeller hvor mor og/eller far mister omsorgen for barnet sitt etter opphold i senter for foreldre og barn. Foreldren som er under omsorg vil da være i en svært sårbar situasjon, uten omsorgsbasis, dersom vedtaket om omsorgsovertakelse oppheves. Bufetat ser at det er behov for avklaringer knyttet til de tilfellene hvor mor og/eller far er under omsorg fra barnevernet.

Inntak og utskriving

Bufetat erfarer at noen sentre opplever inntak og utskriving som utfordrende. Blant annet kan dette omfatte målgruppevurdering og kompetanse til å avgjøre inn- og utskriving. Etter Bufetatets oppfatning bør det vurderes hvorvidt det er hensiktsmessig å lage egne rutiner for inntak og utskriving i sentre for foreldre og barn. Det er i denne forbindelse også et spørsmål om Fylkesmannen bør kunne avgjøre uenighet om inntak eller utskriving, se barnevernloven § 5-4 om inntak og utskriving fra institusjon.

Avsluttende merknader

Bufetat er positive til at sentre for foreldre og barn skal godkjennes og kvalitetssikres, og at sentrene blir ført tilsyn med. Dette bidrar til å skape et mer likeverdig tilbud, og sikrer god kvalitet på et viktig tiltak for familier med behov for et heldøgnstilbud.

Med hilsen

Mari Trommald (e.f)
direktør

Eyvind Elgesem
avdelingsdirektør